

Hind 10 senti.

EESTI LAULJATE LIIDU

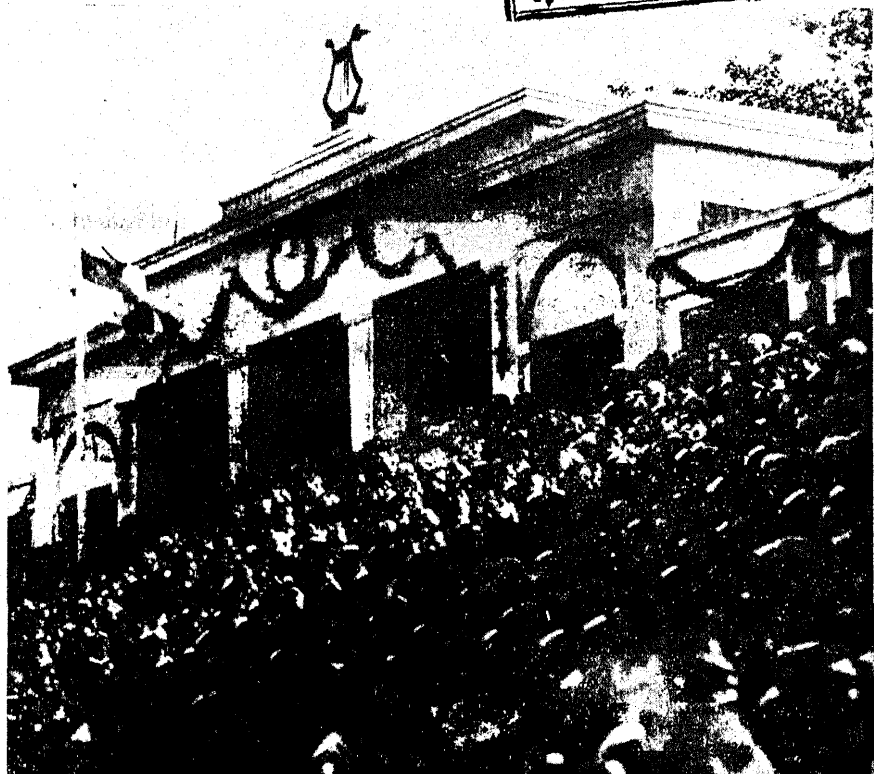
MUUSIKALEHT

V AASTAKÄIK

NR. 1 1928

TALLINNA KESK-
RAAMATUKOGU

IX üldlaulupeo lähenedes

Uueks aastaks

Juhan Avvik

Käesoleva numbriga algab „Muusikaleht“ oma viiendat aastakäiku. Aastal, mil IX üldlaulupidu pühitseme, tõmbab selle lähenedes end pingule iga rahvuskultuuriliselt mõtlev eestlane — eriliselt tõmbab end pingule aga iga Eesti lauljaskonda kuuluv organisatsioon, iga üksik laulja, selle rahvuslase lauljaskonna vääriiline liige. Pingutab end selleks, et nõudekohaselt lõpule viia suure laulupeo mitmekülgset laialist ettevalmistustööd. Ei ole ühelgi Eesti laulupeol sarnast süstemaatilist, pikaajalist ettevalmistust olnud, kui seda korraldatakse kättejõudvale IX üldlaulupeole. Esimesed sammud selleks astuti juba 1925 a. sügisel — tähendab — juba üle kahe aasta tagasi. Astuti sellega, et korraldati Lauljate Liidu poolt laulude võistlus, eeskava värskendamiseks täiesti uute ja väärtusliste lauludega. Ja kui siis asuti eeskava kokkuseadmisele, siis teostus see auhinnastatud ja teistest uutest lauludest sarnasena, et kaugelt üle 50% lauludest ilmuvad laulupeo kogus esmakordsena trükkis. Nii siis kava uudsuse põhimõtte teostamine. Ja kui laulupeo noot läinud aasta sügistalvel — s. t. üle aasta tagasi ilmus — ja see osavõtjatele kooridele kättesaadeti, siis jäi tublisti oma poolteist aastat laulude õppimise aega. Ja kui siis peale koorijuhtide instrueerimise läinud aasta jõulude vaheajal Tallinnas, Tartus ja Viljandis märtsikuuga algas esimene eelproovide ring, mille vältusel kogu maa 25 ringkonda üldjuhtide poolt harjutusi tehes läbi käidi, eelproovid praegu teise ringina kestavad ning kolmas ring veel tulemas on, nii et iga ringkond iga üldjuhi poolt vähemalt üks, enamasti aga küll kaks korda — ja mitmes kohas isegi kolm korda läbi harjutatud saab, siis peab küll ütleva, et sarnane süsteem peab tagajärgi andma ja tulemused peaksid selle juures olema rahuldavad. Muidugi ei aita siin üksi süsteem, vaid selle läbiviimine on sama tähtis. Ning viimane on peamiselt lauljaist endist, nende teadlikust suhtumisest laulupeo — selle suure rahvuskultuuri püha tähtsusesse, selle muusikalise kordamineku tarvidusesse. Lauljate iseteadvus, püsivus, kindel tahe suurt asja vääriiliselt läbiviia, sealjuures mitte paljaks pannes pingutatavat tööd ja vaeva — kõik need omadused on siin koguni suure — võib ütelda — otsustava tähendusega. Kuid koorijuhid omavad siin veelgi suurema tähtsuse: kuivõrd nad suudavad omi lauljaid neile häile ja tarvilikke omadusile tiivustada, neid vastavalt vaimustada ja kaasatõmmata. Olgu siin kohal allakriipsutatud need tähtsad mõjundid laulupeo muusikalise kvalifikatsiooni suhtes ning asjaomastele südamesse kantud palavamad soovid nüüd neid asju veel kord tõsiselt ja teadlikult läbimõelda ja uue hooga tegevusele asuda, kuna uue aasta elevus ja vastuvõtlikkus selleks eriti head kõlapinda valmistab.

Aeg edeneb ning ühes sellega kogu elu ja selle nõuded, sellepärast ei või me leppida enam sellega, kui laulupeo kava ainult kuidagi viisi sooritame, vaid me laul peab olema võimas, täis hinge, andumust ja vaimustuse tuld. Siis süttime ise ning sütitame kogu sajatuhande pealist kuulajate hulka, mis moodustab kogu me rahva parema, vaimlisema, ideelisema osa. — Tiivustades omi rahvuslisi paleusi, täitume headuse ning iluga, unustades hetkeks maiseilma kõverused ja eluhalli askelduse. Selleks on aga tarvis tööd, tööd ja veel kord tööd. Tehkem seda nende suurte ülevate aadete nimel, tehkem seda me rahvuslise suursündmuse — IX laulupeo nimel.

Olgu tähendatud siin kohal, et paljud — võib öelda suur enamus — teevad seda tööd armastusega — ja teevad hästi, paljupsanemata raskusi ja vaeva. On otse liigutavalt armas sellase töö

oo

Kõigile IX üldlaulupeo tegelastele,

laulu ja mängu seltsidele, kooridele, koorijuhtidele, lauljaile ja män-
gijaile soovib Eesti Lauljate Liidu juhatus

ÖNNELIKKU UUT AASTAT.

Leidku iseseisva Eesti rahva laul ja mäng jõulise puhkemise ja kunstilise avalduse eeloleval, IX üleriiklisel, Eesti vabariigi 10. kestuse aasta laulupeol!

oo

vilja vaadelda ja heameel seda rõõmul tunnistada. Au ja tänu neile selle eest! On aga, paraku, ka neid, kes tööst vähe hoolivad — mitte rakuse ehk nõtruse pärast, vaid nähtavasti valitseb seal ükskõiksus, hooletus, vastutuseta puudus ja koguni primitiivne arusaamine asja tähtsusest ning tarvidusest. Ütleme kohe lausa, et sarnane suhtumine meie laulupeole on täiesti lubamatu ega ärgu olgu sarnaste kooride ja lauljate koht laululaval. Jäägu nimed esialgu nimetamata. Nüüd on veel aega sarnaseid väärnähtusi parandada. Tehtagu seda ja hakatagu asjast kinni nüüd uue aasta elevuses värske tööõõmu ja kindla tahtejõuga!

Kui nüüd Muusikaleht loomulikult läheneva rahvusmuusikalise suursündmuse õnnelikuma kordamineku teenistuses peab seisma ja tahab seista, siis pole sellega kaugeltki öeldud, et ainult see Muusikalehe tulevaseks töökavaks on. Ei, kaugeltki mitte. Ka üldmuusikalise elu valgustamises, selle mitmekesiste küsimuste käsitamises ja peegelduses tahame jõudu mööda kaasatõmmata, et Eesti ain-sama muusikalise häälekaandjana ka meie lugupeetud lugejaskonna selle osa soove rahuldada, kes loomulikult mitte ainult Lauljate Liidusse puutuvaist muusikalisist küsimusist huvitatud pole. Ja see osa meie lugejaskonnas pole sugugi väike. Tahame kokkukõlastada Muusikalehe sisu ka nende õigustatud huvipiirkonnaga, niipalju kui

meie väikesed olud ja Muusikalehe väike ruum seda võimaldab. Soodustust selleks rohkem, kui läinud aastal pakub asjaolu, et meie ajakirja tiraashi tõttu selle lehekülgede arvu võime uuest aastast alates suurendada.

Viiendat aastat alates hakkab Muusikaleht aegapidi välja jõudma sellest kriisitaolisest ajajärgust, kuhu ta oma nooruse ja meie väikeste olude tõttu oli asetatud, tänu meie muusikaelu järkjärgulisele, kuigi õige pikatempolisele stabiliseerumisele. Hakkame aegamööda toibuma sellest majanduslisest ja vaimlisest depressioonist, kuhu oli surutud mõne aasta eest kogu meie kultuuriline eluavalendus, ka me muusikaline areng. Avalduvad mõningad — kuigi vaevalt märgatavad tõusu tendentsid me üldises rahvuskultuurilises olukorras. See õigustab meid lootma ka Muusikalehe mitmekülgsete ülesannete täitmiste lahedamaid võimalusi.

Olgu selles lootuses uuel aastal tervitatud Muusikalehe lugupeetud lugejad, kaastöölised ja poolehoidjad — nii vanad kui uued!
Head uut aastat!

oo

Laulupeo eelproovideks uuel aastal

L. Neuman

Igal pühapäeval on Eesti väikesel kodumaal laulupeo eelproovid. Tuhanded lauljad on endid 9. üldlaulupeoks ülesannud. Tuhanded lauljad üle kogu meie riigi on juba aastaaega harjutustega kibedas töös. Üldjuhid ja instruktorid sõidavad igal pühapäeval kord ühte linna, kord teise, kord alevisse, kord südamaasse, kord Läti, kord Vene piirile, igalpoole, kus lauljad on, kel huvi ja kes lubaduse annud: meie tahame kaasa tulla!

Ja kuidas tehakse ettevalmistustööd üldlaulupeoks? Hilistel öhtu tundidel ja pühapäevadel, kui natuke vaba aega oma igapäevasest kutse- ja leivatööst.

Kui arvatakse, et üksik lauljad ja nende väsimata juhid niiviisi oma viimse vaba aja laulupeole annavad, siis eksitakse. Ka üldjuhid on oma viimse puhkeaja natukese kõik laulupeole, laulujumalale ohvriks toonud. Nädalapäevad kuluvad ära ühel keskkoolis laulu õpetades, teisel teatris ooperit juhatades, kolmandal muusikakoolis eraõpilasi õpetades ja kõigil kolmel igalühel veel omad laulukoorid, kelle tööpöid mitte üksik kodulinna ei piirdu, vaid mida tuleb oma kooriga isegi kaugemale kanda. Nii siis, mis üksik juba rohkesti tööd nõuab.

Ja kui siis kõik, nii laulupeolauljad, kui nende juhid, kõik tööinimesed, pühapäeviti kokku tulevad, ei mitte hoolides ei pikast teest ega reisiväsimusest ei aja ega muust kulust, tihti isegi mitte uneta ööst — kes lauljaist, kes oma lubaduse, oma sõna annud, laulupeost osa võtta, raatsiks siis veel proovist koju jääda? Kas

need, kes arvavad, et neil laul veel mitte päris selge pole, et tahaks veel õppida?! Aga just need peaksid tingimata proovil olema, on ju harjutus aeg ja koht, kus vigu parandatakse.

Või mõtlevad koju jääda need „head“ lauljad, kes vast ütlevad: „mul on oma osa selge.“ Noh, kes juba nii mõtleb, see küll hea laulja ei ole, olgu tal osa ei tea kui selge ja kas või algusest lõpuni peas. Hea laulja on alles see, kel osa selge ja kes siiski igal harjutusel käib, sel teadmisel, et head koorilaulu saab ainult hea ja sageda koorilaulu läbi. Kes paremini oskab, kui ta naaber, selle kohustus ja rõõm olgu nõrgemat toetada ja aidata, kuni see ka iseisvaks jalgele saab.

Muidu sarnaneb „hea“ laulja sõdurile, kes küll osav sihtija, kuid lahingutest põgeneb, teiste sõnadega, kes sarnaneb äraandjale. Ja kui sõdur argtuses oma isamaa ja rahva ära annab, siis omas mõtlematuses ehk upsakuses annab ka puuduja, tõrkuja laulja midagi ära: arvate vast, et üksi laulu, või koguni selle juhi?! Palju rohkem. Üldjuhul ei ole muidugi armas, kui tema juhatusel laul halvasti läheb, kuid ka niisugusel korral ei ole tema veel kõike kaotanud: tal jääb ikkagi vähemalt oma kooriga kord võimalus oma juhataja au päästa.

Aga isamaad ja selle head nime võib mitte üksi sõdur vaid ka laulja kergesti ära anda. Sest mis te arvate, kas ei küsi need kümned tuhanded omad ja tuhanded külalised kes suvel laulupeole tulevad, kuidas kõlas Eesti laul, kuidas laulsid Eesti mehed, naised ja neiud, kuidas kõlasid Eesti poegade, tütarde loodud laulud, missugusele järjele on tõusnud Eesti kunst, kultuur ja haridus.

Kas Eesti süda ongi haritud, kas eestlasel ongi südameharidust, või on ta see „metsik harimata“ rahvas, nagu meist armastasid ütelda meie endised valitsejad, võõrad võimukandjad, kes, kui nad meid ka otse ei vihkanud, siis vähemalt meist mitte lugu ei pidanud.

Kui teised meist lugu ei pidanud, kui meid ei õpetatud enesest lugu pidama, siis nüüd kümne aasta jooksul, kus meie vaba, iseseisev, ei kellestgi ära rippuv rahvas oleme, nüüd peaksime küll juba enesest ja omast nii palju lugu pidama, et oma peale võetud kohustusi ja lubadusi vabalt ja rõõmuga täidame.

Vaadake ümber meie avaliku elusse, nagu ta tihti meie ajakirjanduses peegeldub. Kui palju veel vana orja aja orjastatud rahva jälgi ja jätiseid? Kui palju oma paremate meeste inetut nõökimist ja kahtlustamist ka seal kus nende peale uhked peaksime olema. Kui palju väikest kadepust ja väiklast irisemist teise kordamineku ja võimise üle, selle asemel, et rõõmu tunda uhke ja õnnelik olla: see on Eesti poja kordasaadetud, kes samast perest, samast kannust, kuhu ka mina kuulun! Püüan tema väärilist pakkuda, ja kuigi ma temani ei ulata, ei jõua, eks ole ka minu töö omad tagajärjed oma moodi, oma näoga, aga ikkagi Eesti näoga,

niisamuti nagu meie miljoniline väikerahvas küllalt mitmekesidust ja omapära iga üksiku kaudu terve rahva kogusse kannab.

Nii siis: igal üksikul lauljal olgu kõige pealt ühistunnet kogu meie rahvuslise ja isamaalise ettevõtte vastu, siis täidab ta ka oma kohuse meie rahvuslise kunsti vastu, niipalju kui see ennast laulupeo kavas avaldada võib.

Ühistunne ja üksmeel — ilma selleta ei ole kokkukõla laulus, ei ole laulurõõmu kõige väiksemas kooris, veel vähem seal, kus tuhanded laulavad.

Võib olla, on nii mõnegil, üksikult võetuna, oma arvamine, kas üksiku laulu või terve kava kohta, ehk üksiku juhataja, või jälle korralduse kohta, kus sooviks vast mõndagi teisiti näha.

Kuid see ei tohi vaba inimest takistada, kes kord juba otsustanud on kaasa minna. Vaba inimene, on see, kes oskab hinnata ka teise seisukohta ja allub vabalt sellele, mis kord üldiselt on otsustatud, mida enamuse omaks on võtnud.

Nagu senised harjutused näitavad on lauljaskonna suur osa südiil ja armastusega suure laulupeo ettevalmistusele asunud, sagedasti kuludest, raskustest ja vaevast mitte hoolides, sest suurem kui kõik see kokku on ometi rõõm, on laulrõõmule, ja kui suur pidupäev käes, siis kõlab ometi pühalikult ja lauljaid kui ka kuulajaskonda ühte liituv:

„Astkem, vennad, andkem käed,
Kõrge vaim on meie vari.“

Ja sama ühistundest kantuna tungib „siis läbi laul südamest südameisse, kui tuhanded rõõmul hõiskavad „on Eestis ilus elada ja vabal pinnal atra kanda“, või jälle kutsuvad „üles sõerumäele“ ehk aga laulavad kodumaa ja inimsüda nutust ja leiast või jälle ülemeelikult vallatult naljatavad ja naeravad.

Ei või meie laulupeo lauludes peituv kunst ja meie lauljate ja rahva muusika anne emme avalduda, kui mitte kõik lauljad ei ole teadlikult ja täis vaba andumust end „Vanemuise“ altari teenistusse seadnud.

Selle vaba andumuse, ühistunde, ühiskohustuse ja ühiserõõmu nimel, kogu lauljaskonnale ja tema juhtidele head uut aastat, mis aga just seekord eriti meile kõigile, meile, Eesti lauljatele, valjemini kui vast kunagi varem meelde tuletab ja ütleb, et igaüks ise on oma õnne sepp ja seepärast meist enestest ja kõige pealt meist enestest, see on iga üksikust lauljast oleneb, kui hea ja õnnelik saab olema uus aasta Eesti laulule.

Lauljate Liidu liikmed tulevad üldlaulupeole Lauljate Liidu rinnamärgiga. Neid võib muretseda Liidu büroost, Tallinn, Rataskaevu tän. 22. Hind: hõbemärk 1.25, pronksmärk 0.75 senti.

Muusikalis-teaduslik elu Saksas*)

P. Ramul

1.

Teatavasti on Saksamaa see ürglāte, kus said alguse ning arenesid jõudsaimal kujul mitmed alad teadusevallas. Mis puutub muusikasse, siis panid sakslased aluse n. n. muusikateadusele (Musikwissenschaft). See teaduseharu püüab kõigekülgselt, objektiivselt ning täpselt uurida mitmesuguste muusikaalade ajaloolisi arenemiskäike, selgitada igasuguste muusikaliste ajajärkude tähendust, valgustada üksikute isikute tegevust, hoida alal ning uurida muusikalis-ajaloolisi mälestusi, teiste teaduste (matemaatika, füsioloogia, anatoomia, füüsika, psühholoogia ning muude) abil selgitada mitmesuguseid küsimusi akustika, muusikalise arkeoloogia, muusikalise etnograafia, muusikalise pedagoogika, spetsiaalse muusikateooria, muusikaesthetika, muusikariistade täiendamise ja muu alal ning lõpuks on tema siht kõige otstarbekohasemal viisil süstematiseerida kogu see määratu muusikalis-teoreetiline ning muusikalis-praktiline materjal, et teda teha kättesaadavaks kõige soodsamais tingimuis (bibliograafia).

See muusikaline teadus arenes välja juba ammu, kuid enam või vähem kindlama kuju ta omandas alles umbes 50 aastat tagasi (a. 1875), mil Philipp Spitta (tuntud Joh. Seb. Bach'i biograaf) esimesena asus professorina muusikalise teaduse õppetoolile Berliini ülikoolis. Senni olid ülikoolis vaid lektorid lugend muusikast, käsitades teda ühel joonel tantsukunstiga ning vehklemisega. Ph. Spittaga muutus muusika iseseisvaks teadusliku uurimuste esemeks muude ülikoolis õpetatavate teaduste kõrval. Muusikateadlaste esimeste esitajate hulgas tuleb mainida veel Friedrich Chrysan der'it ning Guido Adler'it, kelledest viimane veel elab ja intensiivselt töötab Viini ülikooli juures. Praegusel ajal leidub muusikateaduse õppetool paljus väljamaa ülikoolides. Eriliselt suuri teeneid kõnealoleva teaduse arenemises oli ja on praegugi veel erilisel „Muusikalis-teaduslikkude uurimuste instituudil“ (Institut für musikwissenschaftliche Forschung), mis asub väikeses Bückeburgi linnakeses (Hannover'i läheduses). Selle instituudi asutas üheksa aasta eest kohalik vürst Schaumburg-Lippe. Siin on soodsais tingimuis võimalus uurida mitmesuguseid küsimusi, siin peetakse konverentse, antakse välja eriajakiri jne.

*) Käesolev kirjutus moodustab lühikese ülevaate autori viimasest sõidust Saksamaale — osalt ka Austriasse, mille eesmärk oli tutvuneda suurimate muusikaliste biblioteekidega, ühtlasi omandades neis tarvilik muusikaline materjal ning tähtsaimate muusikalis-ajalooliste mälestistega, kohtadega ning muuseumitega.

Muusikalised hoiupaigad.

Muusikateaduse arenemise üheks tulemuseks osutub määratulate süstematiseerit muusikaliste biblioteekide, õigemini muusikaliste hoiupaikade olemasolu mitnesuguseis mais, eriti aga Saksas. Viimaseist esinevad tusedaimatena ning kõige tüübilisematena muusikalised biblioteegid Berliinis, Münchenis ja Leipzigis.

Berliini muusikabiblioteek, mis asub riikliku raamatukogu (Staatsbibliothek) juures, on kahtlemata tusedaim kogu maailmas. Eriliselt rikas on see kogu uuema muusikakirjanduse poolest. Küllalt, kui ütelda, et saksa riikide (Saksamaa, Austria ning osalt Schveizi) muusika väljaandjate liit on end kohustand saatna sellesse biblioteeki ühe eksemplaari ilma erandita kõigest sellest, mis tähendet riikides muusikateoseist ning raamatuist trükiis ilmub. Sealjuures antakse kõik noodid tasuta, kuna raamatuist need, mis kirjutet mainitud maade autorite poolt. Siin võib igatahes leida enamuse uuema muusikalitteratuuri muusikalisist teoseist üldse. Berliini kogu teise iseärasuse moodustab klassikalise ajajärgu algupärase muusikaliste mälestiste säilitamine. Olles muusika klassikalise kooli kodumaa, esineb Saksa loomulikult ka tema päranduse hoidjana. Määratu hulk originaalkäsikirju sellest koolist hoitakse alal ses biblioteegis, erilises seitsmes teraskapis. Eriti rohkesti on siin Beethoveni käsikirju: III, IV, V, VII, VIII ja IX sümfoonia, Missa solemnis, kõik kontserdid, rida sonaate ja muud — üldiselt kolme veerandi ümber Beethoveni kogu loomingust. Mozarti helitöist leidub siin enamjagu ta sümfooniaist, rida oopereid („Zauberflöte“, „Figaro pulm“) ja muud; Haydn'i töist — rida sümfooniaid ning kammermuusika helitöid; siin leiame rea käsikirju Bachi, Glucki, Mendelssohni, Weberi ning teiste komponistide helitöist. Peale selle hoitakse veel isepakis kahes isoleerit teraskambris muistsed helikunsti mälestised nende esialgseis originaalseis väljaandeis. Kogu selle kolossaalse Berliini muusikalise hoiupaiga eesotsas seisab prof. Johannes Wolff.

Hoopis teist laadi on Müncheni muusikabiblioteek, mis samuti asub riigiraamatukogu (Staatsbibliothek'i) juures. Selle kogu iseloomustava joone moodustavad peamiselt vanad muusikalised mälestised (XV—XVII sajangust). Vastandina Berliini kogule omab Müncheni biblioteek mitte sedavõrd kaasaegse kui just puht ajaloolise huvi: siin leidub sajuti keskaegseid messisid, magnifikat'isi, hümnne, motette, kammerkantaate, laule ja muud; siin esinevad suuremalt jaolt niisugused nimed, nagu näiteks Dufay, Oneheim, Obrecht, Josquin de Près, Willaert, Cipriane de Rore, Gabrieli, Legreuzi, Senffl, Mahu. Eriliselt palju (üle 500) on siin Orlando Lasso (1530—1594) teoseid, kes elas ja töötas peajasjalikult Münchenis. Üldise tähelepanu ning imes-

tuse keskkoha ses kogus moodustavad O. Lasso niinimetet „P a t u k a h e t s u s s a l m i d“. See ainus omapärane mälestis on äärmiselt huvitav muusikalises, ühiskondlikus, kunstilises ja isegi poliitilises suhtes. Muusikalises suhtes ta on suurim ning täiuslikuim mälestis „M a d a l m a a k o o l i“ nime kandvast muusikalisest ajajärgust; ühiskondlikus mõttes omab see mälestis eetilise tähenduse, sest et neis kirjutet salmid avaldasid väga sügava mulje kuulajaisse, kes tahtsid neis imekauneis helides hinge puhtaks pesta pattudest, kunstilises mõttes on sel mälestisel haruldaset tore välimus: kallihinnaline pergament, peaaegu igal küljel vastavad kunstipärased joonistused pühakirjast võetud teksti juure, määratumad kaaned, kaet punase safianiga, ülekullat ilustustega, kilpidega ning lukkudega, nii et teose üldkaal (kaks köidet) tõuseb üle 50 naela; lõpuks on sel mälestisel poliitilises suhtes see tähendus, et temas peegelduvad tolleaegsed poliitilised vaated, mida küllaldaselt tõendavad kuningliku hooldaja (Albrecht V) näopildid ning 234 ilustet Bayeri kloostrite, linnade, krahvkondade ja külade vappi Bayeri riigivapiga keskkohas. Müncheni muusikalise hoiupaiga eesotsas seisab prof. Leiding.

Samuti kujutab enesest täiesti erilise tüübi Leipzigis muusikakogu (Peters-Musikbibliothek). See on erakogu, mille asutand muusikakirjastusäri „Peters“ kingina seltskonnale nende määratumate tulude eest, mis ta saand klassikute väljaandmisest ja müügist. Selles kogus on vähe ajaloolisi mälestusi ja ta on üldse väiksem võrrelduna Berliini ja Müncheni asutustega. Kuid seevastu moodustab tema iseärasuse ning paremus haruldane organisatsioon ning süstematiseatsioon. Ses viimases mõttes see kogu on parim maailmas. Ta on eriliselt praktiline ja mõnus teaduslikeks tööks, kus uurija võib igal ajal vähemagi takistuseeta kõik saada, mis leidub kindlalt süstematiseerit kataloogides. Muuseas see kirjastus annab iga aastal välja kataloogi (Peters-Jahrbücher) raamatute kohta, mis eelmise aasta kestel ilmunud tsiviliseerit maailma kõigis mais. See on ainus universaalne nimestik kõige uuema literatuuri alal. Selle biblioteegi direktor ja ühtlasi mainitud nimestiku kokkuseadja on prof. Rudolf Schwarz. Tänu viimase lahkusele oli meil isiklikult võimalus siin hankida palju materjali edaspidiseks tööks.

Peale mainitud kolme tusedaima muusikabiblioteegi on samades linnades, s. o. Berliinis, Münchenis ja Leipzigis veel rida teisi sellaseid asutusi, mis omavad küll võrdlemisi väiksema huvi. Teistes linnade aga, kus veel leidub rikkalikke muusikalisi kogusid, mainitagu Dresden, Augsburg ning Halle.

Koorijuhid lugege lauluharjutustel oma koorile ette tähtsamaid kirjutusi Muusikalehest. Soovitage, et iga laulja telliks Muusikalehe.

Paistu vanemast muusikaelust

Parfeni Valgemäe

On nii palju unarusse jäänud meie vanu muusikamehi, kellede nimesid tunti kord laialt, nüüd aga veel vanema generatsiooni inimesed neid mäletavad. Oleks ülekohus unustada neid inimesi ja nende töövilja, sest meie vanemapõlve tegelased olid aatelised töömehed ja oma innukust ja vaimustust nad palju on pärandanud noorematelegi.

Just selles mõttes tahan kirjutadagi järgmisi ridu, et meil jääks mingi tunnistus vanadest muusikategelastest ja nende tööst ja teiseks võib seda materjali ära kasutada kunagi eesti täielikuma muusikaliteratuuri kokkuseadmisel.

Paistu kihelkonna vanemaaja muusikategelastest tuleb nimetada esmajoones eriti kahte nime: *Andres Aavikut* ja *Friedrich Saebelmanni*. Esimene neist oli Holstre „Pulleritsu“ koolmeister, kes umbes 50 aastat tagasi Holstres juhatas laulukoori ja veidi hiljem asutas sinna ka pasunakoori, mis oli omal ajal paremaid ümbruskonnas — ja võib öelda ka kogu maal.

Fr. Saebelmann on laiemalt tuntud kui komponist, kuid koha peal oli tal suur tähtsus veel organistina ja koorijuhina.

Veel vanemasse aega ulatab Paistu kihelkonna muusikaelu. Paistu kirikuõpetaja *Hansen*, kes suri a. 1881, oli suur laulula ja muusikaarmastaja. Vanemad inimesed teadvad rääkida, et tema ajal kantud kirikus midagi oratooriumi või requiem taolisi helitöid ette. Esinenud koor ja orkester ning vahepeal pidanud õpetaja kõnet.

Esimese segakoori asutas Paistu 1877. aastal poeglaste kooliõpetaja *Mats (Mathias) Söber*. Selle koori liikmed olid enamasti kõik koolmeistrid, sest õpetaja Hanseni nõudmisel valiti Paistu kihelkonna koolidele ainult laulutundjaid õpetajaid. 1878. a. lahkus Söber Paistust ja koor lõpetas oma tegevuse.

Vahepeal oli ka Holstre „Pulleritsu“ koolmeister *Jaana Adamson* asutanud Holstresse segakoori, mida hiljem juhatama hakkas *Andres Aavik*. Kui Aavik abiellus ühe Sõbra koori lauljaga, siirdusid ka teised Sõbra koori lauljad pärast Sõbra lahkumist Aaviku laulukoori ja see muutus nüüd suuremaks kihelkonnas.

Tolleaegne Paistu köster *Julius Schneider* asutas pärast Sõbra lahkumist Paistu meeskoori, mis ka pea terveni koolmeistritest koosnes. Ka selle koori iga oli lühikene, sest 1880. a. lahkus *Schneider* Paistust ja lagunes ka meeskoor.

1880. aasta tõi Paistu kaks tublit muusikategelast, *Peeter Ruubeli* kihelkonna kooliõpetajaks ja *Fr. Saebelmanni* kooliõpetajaks ja organistik. Esimene neist oli tuline isamaalane ja luuletaja, teine eriharidusega muusikamees.

Varemini töötasid *Ruubel* ja *Saebelmann* koos *Karksis* kihel-

konnakooli peal. Seal hakkas Ruubel dr. Veske õhutusel luuletama ja Saebelmann neile luuletustele viise komponeerima. Sellest ajast päritud on ka üldtuntud laulud „Kaunimad laulud...“ ja „Helde Isa taeva sees“.

Et värskeltloodud laule võimalik oleks ettekanda, asutas Saebelmann Karksi koolipoiste koori, mis püsis seal veel kaua aega, endise kasvandiku Luukase juhatusel.

Friedrich Saebelmann

Kui Ruubel ja Saebelmann asusid Paistu, tunti sealgi suurt tarvidust laulukoori järele, et võimalik oleks ettekanda isamaalisi laule.

Uue koori asutajaks osutus seekord Saebelmann, kes hakkas ka koorijuhiks.

Paistus komponeeris Saebelmann omad hilisemad laulud, nende hulgas üks ka tema oma sõnadele „Kui vaatan mina silmi sull’, siis kaob vaev ja mure mull’.“ Saebelmann oli loomult väga pikaldane ja loid ja omad laulud ta komponeeris just Ruubeli ergutusel.

Veel asutas Ruubel Paistu koolipoiste orkestri. Pildid telliti otseteed Saksamaalt, raha saadi kooli turnipidudest, milliseid iga aasta Paistu Põrguorus peeti: 1885—1899 aastani töötas see koor Ruubeli juhatusel, milles ka praegune helilooja Juhan Aavik koolipoisina kaasa mängis.

Pärast Ruubeli Paistust lahikumist töötas koor lühikest aega veel edasi, kuid vaibus peagi.

Suurema kuulsuse ja tähtsuse omas juba A. Aaviku asutatud Holstre pasunakoor.

See oli 1880. a. 23. novembril, kui Holstre „Pulleritsu“ koolimajas, kus Andres Aavik oli koolmeistriks, tehti 10-ne mehe poolt ühehääleline otsus, Holstresse asutada puhkpillide orkester. Aavikul ja kellegil teisel olid pillid, kuna ülejäänutele tellis Aavik

Saksamaalt uued pillid, mis jõudsid märtsikuul 1881 kohale. Harjutustega alati kohe ja et kooriliikmed võtaksid harjutustest hoolasti osa, karistati puudujaid 50 kop. trahviga koori kassa heaks.

Huvitav on äramärkida just orkestri harjutusi. Need algasid iga laupäeva õhtul ja kestsid kuni pühapäeva õhtuni. Koos käidi Aaviku juures „Pulkeritsu“ koolimajas. Loomulikult võeti harjutustele ka leivakott kaasa, sest tuli ju ööpäev kodust ära olla.

Esmakordselt esines koor juba 21. juunil 1881. a. Paistu kirikus. Esinemine tiivustas mängijaid. Aaviku tuttav, Viljandi mõisnikkude gümn. muusikaõpetaja Schmidt, käis vahest koorile üldmuusikalisi juhatusi andmas ja sel oli suur mõju koori edaspidisele arengule. Hiljem asus Holstresse elama keisrikoja orkestri solist, baritonist Jaakson, kes enesega kaasa tõi suure kogu muusikalist literatuuri ja õigapidi Holstre koori arengule kaasa aitas.

Ajal, mil Jaakson ja Juhan Aavik, kes käis siis konservatooriumis, kooris kaasamängisid, oli koori tõusu ajajärk.

Võluva mängu eest on koorile annetatud kaks I ja üks II auhind. Üks I auhind (diploom ja 35 rubla) saavutati Eesti Kirjameeste Seltsi võidu laulupeol Tartus, a. 1888; teine I auhina (hõbe taktikepp) 75 aasta priiusepäeva pidul Tartus.

Hea mängu tõttu oli koori tegevusala väga laiaulatusline. Nii mängis koor tihti Viljandi ja Valga väljanäitustel, Aleksandri koolimaja pühitsemisel, prof. Köhleri matusel, mõisnikkude ballidel jne.

Koori lagunemine algas 1915. aastal, mis oli tingitud Aaviku hädisest tervisest ja mängijate minekust sõjaliinile.

Peale Holstre pasunakoori tegutses Paistus veel teine puhkpillide orkester Paistu Haridusseltsi juures. Koori asutas 1908. aastal kohalik põllupidaja Jaan Kahu, kes juhatas seda kuni ilmasõja lahtipuhkemiseni.

Paistu orkestri pillid telliti Saksamaalt, kuna ka tarvitusele võeti endise koolipoiste orkestri pillid.

Ilmasõja lahtipuhkemisel vaibus koor ja uuesti algas tegevust 1918. aastal. Siis aga oli koori iga lühikene, sest 1919. aastal kutsuti koorijuht ja mängijad vabadussõtta. Vabadussõja algupäevil asutas Paistu orkestrijuhth Jaan Kahu Sakala Partisaanide orkestri, millest väljakujunes praegune Viljandi garnisoni orkester.

Peale vabadussõja lõppu veel lühikest aega tegutses Paistu Haridusseltsi orkester, käis eesti VIII üldlaulupeol ja pärast seda suri oma loomulikku surma.

Praegu on Paistu kihelkonnas 2 puhkpillide orkestrit. Esimene neist endine Holstre orkester, uuesti asutatud 1924. a., kus veel kaks vana orkestri liiget Jaan Hansson ja Jaak Peterson kaasamängivad; teine Öisu orkester, asutatud 1926. a.

Mõlemad orkestrid on väiksearvulised ja küünevad vaevalt keskpärase orkestri tasapinnani. Kui nende kahe orkestri ühendamisel saaks ellukutsuda Paistu ülekihelkondlise orkestri, siis vast suudaks orkestrimäng Paistus tõusta endise tasapinnani.

Märkeid eelproovidelt

L. Neuman

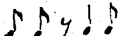
Üldmärkus. Teised hääled on tähtsad. Neid mitte hooletusesse jätta. Sagedasti on jaotatud tenorite juures teised tenorid ära unustatud. Samuti teised sopranid. Ja ometi on nad sama tarvilikud ja möödapääsematud, kui muud hääled. Mõnes kohas tuleb nende peale isegi suurem hulk lauljaid paigutada, kui esimese hääle peale.

Näiteks M. Saare „Valuvõtmise laul“. Siin on lehk. 85, viimane takt viis teisel sopranil. Ja siin jätkub paarist kõrgest esimesest sopranist, kõik ülejäänud sopranid laulgu siin teise soprani osa. Kui kusagil kooris näituseks kokku 8 soprani on, siis laulgu ainult 2—3 soprani kõrgemat häält ja 5—6 laulgu teist soprani. Samas laulus on teised tenorid lehk. 82—92 hooletusesse jäetud. Seepärast palun: laulgu tenorite enamus siin kohal teist tenorit ja vähem osa esimest.

Tulevik. Lhk. 30. Täpse ja kindla rütmi huvides tuleb see laul kätte harjutada mitte aeglaselt kaks lugedes igas taktis vaid kiiremaid kuus nooti. Siis ei või ka juhtuda, et näit. bassid lhk. 31,

teine rida esimene takt laulavad uu-du hall vaid

kuus kaheksandikku kindlasti lugedes, laulavad nad, nagu tarvis:

 udu — paus — hall. Samuti vastavalt ka teised

hääled (tenor ja alt). Viimane rida samal lhkg. muidugi neli lööki. Nüüd tuleb natuke hädaohtlik koht, kuid ka ainult natuke! Seepärast enne tenorit üksi harjutada korduvalt ilma bassita ja sealjuures osa kätte õpetades esialgu natuke peatuda viimasel noodil „si“ (lhk. 31 sõnal „ei“) ja siis kindlas, puhtas pool-toonis alla laskuda si bemolli peale sõnal „laev“ ja edasi õppida kuni sõnadeni „lootus“. Hästi jälgida ja palju harjutada eriti esimesi sõnu „ei laev“. Kui tenor siin vankumata kindel, siis tuleb järjekord bassi kätte. Kuid bassi õpetades, ei lasta esialgu tenorit üldse esimest „ei“ laulda, samuti ei mängita seda nooti (si) bassile ette, vaid alustatakse kohe lehk. 32 esimese tenori noodiga si bemoll sõnal „laev“. Sellest noodist võtab bass terve tooni (kuid mitte pool tooni!) oma „do“ kõrgemale. Nii siis veel kord: terve toon! Selle järele õpetatakse hääled kätte ka aldile ja sopranile ning korratakse ikka ainult lhk. 32 esimesest noodist alustades. Kui see rida kõigis neljas hääles kindel ja puhas kokkukõlas, siis alles pööratakse lehekülj tagasi ja laul-

dakse sealt viimane rida „mis hing vast ise endal loob“. Ja nüüd jälgida et tenor oma „si'st“ puhtalt „si-bemolile“ läheb ja bass puhta „do“-ga sisse astub. Ka aldi „mi“ olgu mitte kobav, vaid kindel, kuigi pianos.

Nüüd tuleb järg naiste kätte! Nimelt lhk. 32 kolmas rida teine takt sõnadel „varem pettis“. Siin korduvalt harjutada esialgu ainult nimetatud kaks sõna, kuni kõik la-la bemoll kindel ja aldid väiksematki kalduvust pole la bemolli asemel „sol“ laulda. „Sol“ tuleb alles järgmises taktis sõnal „ootus“.

Lhk. 33 meeshääldtega $\frac{2}{8}$ takti jagu enne üksi kindlaks harjutada. Esimesed bassid puhas fa, ja mitte fa diees! Siin jälle üldine märkus: mitte keskmisi hääli (II tenorid ja I bassid) hooletusesse jätta! Neid peab sama palju olema, kui I ten. ja II basse. Ja II tenor ei ole väiksem mees kui I tenor, vaid samuti mees oma ette

Koorijuhid levitage „Muusikalehte“! Aastatellimine maksab ainult 1.20 senti, Laujate Liidu liigetele 1 kroon.

ja mees enese eest! Siis kui mehed kindlad, naishääled üksi kokku laulda lasta.

Väga tähele panna, et naishääled lehk. 33 viimases reas õigel ajal, see on teise kaheksandiku noodi peal tulevad. Kogu lehekülg 33 õrnas pianos laulda! Lehek. 34 on altdes järgmine parandus, mis ühtlasi neile kergenduseks: nende viimane noot nimet. leheküljel ei tule mitte takti neljandal löögil, vaid alles k u u e n d a l kaheksandikul. Samuti lhk. 35 teine rida, esimene

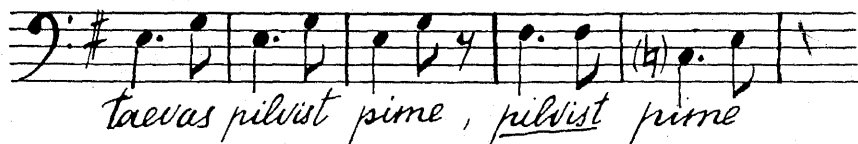
takt. Nii siis mitte nagu trükitud $\text{♩} \text{♩} \text{♩}$ vaid $\text{♩} \text{♩} \text{♩}$

Lhk. 35 on esimese takti viimasel löögil kõigis hääldes peale tenori — paus! Tähendab: sõna „hääda“ lühidalt kaheksandikkel!

Lõpurida ülitähtis: siin võib kas või üksainus, ehk olgu siis kaks kõrget soprani esimest häält laulda, kõik teised sopranid laulgu teist häält do-la-sol jne. Meeshääled jaotada, kus samuti mitte II tenorit unustada! Terve rida väga t a s a, juba alustades ppp.

Meeskoorid. Seekord väiksed näpunäited Kapp'i laulu kätteõppimise kergenduseks. Lhk. 137 kolmas rida, neljas takt. Siin laulgu teised tenorid esimestega kaasa neljanda takti sõnadel „oh seda“, sest et neil kergem on nooti „re“ leida, kui esimestel tenoritel. Järgmises, see on viiendas taktis on II tenorid muidugi jälle omas osas, lauldes kohe noot „la“. Lhk. 139, teine rida. Esimesed ja teised bassid laulgu mõttes I tenori esimene (alumine) „la“ kaasa ja sellest mingi esimesed bassid terve häält (sekund), kõrgemale ja teised bassid kvart alla poole sõnal „taevas“. Siis:

kui I tenoril raskusi teeb fa dieesi leidmine, siis laulgu II bass I tenori toetuseks järgmiselt:

Tähendab, täidab oma pausi noodiga fa diees sõnal pilvist ja neli takti hiljem vastavalt noodiga „re“, seega seekord II tenorit toetades sõnadel „nüüd kui“.

Nüüd võib veel raskusi teha puhta „do“ leidmine II tenorile ja II bassile sõnadel „pime, tuulist“. Seepärast andku koorijuht hääled kätte eelviimses taktis II real sõnal pime, see on Do-Sol-domi, bassid ülespoole arvatud, ja lasku väga palju kordi laulda ainult kaks takti sõnadel „pime, tuulist“. Kui kokkukõla lauljaile juba kindlasti kõrvu jäänud, siis mingi takt tagasi, see on, andku I tenorile tema fa diees sõnal „pilvist“ kätte ja siis ühendagu kõik kolm takti.

Esimesed ja teised bassid leidku omad noodid viimases reas sõnal „vaene“ samuti mõttes kaasa lauldes, seekord II tenori alumine „re“, nagu enne rida kõrgemal I tenori alumine „la“. Tervet laulu kergelt laulda, väljaarvatud poolteist viimast lehekülge, mis rahulikud ja hästi seotud.

„Seitse sammeldanud sängi“ lhk. 141. Õppides mitte kolm lugeda, vaid kuus, seega iga kaheksandiku kohta üks löök. Lhk. 148 viimane noot esimeses bassis seekord mitte mi, vaid mi bemoll, samuti järgnevas taktis.

Terve Suomeni maa lhk. 153. Olen juba läinud aasta muusikalehes selles laulus peituvatele raskustele lhk. 154 ja 155 tähelpanu juhtinud ja näpunäiteid annud. Kuid nimetatud paar takti kipuvad tervele laulule otse „katastroofiliseks“ minema, kui siin mitte täie tähelpanu ja visa hoolega algusest saadik vigade eest ei hoita. Isegi väga kerge on nimetatud kohast üle saada, kui kohe algusest õieti lauldakse ja ei lasta tähelpanematuses teelt kõrvale libiseda, millel siinkohal modulatsioonide tõttu küll väga suur kiusatus ja hädaoht. Seepärast veel kord mõned nõuanded.

Kõigepealt bassid lhk. 154, viimane rida. Kaua korduvalt harjutada ja jälgida, et silpidel „rin-nul, lau-“ ei oleks mitte noodid do-do-la ehk do-do-sol, vaid do-do-la bemoll (c-c-as, nii siis nagu tantsu „Kae-ra-Jaan“ algus!) Siis edasi jälgida, et hüpe oktavisse oleks puhas. Aldid olgu julged ja kindlad samuti oma üleminekus as-duri „e“st „es“ile. Siis on hädaohtlik koht aldile esimene noot teises taktis lhk. 155. Siin tahavad nad eelmise takti „ges“ist „as“ile eeskujul terve astme võrra tagasi minna, selle asemel et neil ainult poole tooni võrra „g“-ni (sol bekaar) libiseda tuleb. Seepärast las-

tagu bassid ja aldid üksi üheskoos laulda, viimane takt lhk. 154 kuni lhk. 155 teise rea esimese noodini, ja kuulatagu, et bassi ja alti oktav esimesel noodil teises taktis lhk. 155 oleks puhas „g“. Bassidel ei tee see raskusi, küll aga altidele, seepärast nimetatud noodile peatama jääda, tähendab silpi „Te“ kaua kinni pidada, et alto bassi kuulata saaks, kes tema selja taga, ja selle puhast „sol“i.

Samal silbil on veel hädaohtlikum koht sopranil, kes „e“ ehk „mi-bekaari“ asemel „fa“ kipub laulma. Kui see sünnib, on terve laul kraavi aetud! Seepärast peatatagu kooslauldes kaua sellel ühel akkordil, kus juures mehed täie häälega laulgu, naised aga esialgu tasa, nii et nad selgesti tervet kokkukõla kuulaksid ja mitte üksi oma enese ja oma rühma häält. Puhast kokkukõla peavad nad aga juba varem seeläbi tundma õppima, et paari takti kaupa harjutatakse enne kaks takti as-duris, see on viimane lhk. 154 ja esimene lhk. 155. Siis mitte kohe edasi minna vaid uuesti hääled kätte anda ja harjutada teine takt lhk 155. (Siin kipuvad tenorid puhta h asemel „b“ laulma). Viiulil õpetajad võrrelgu, et sopranid kõlaksid puhtalt nagu tühi „e“-keel, ja mitte kõrgemini. Eelmist as-duri harjutades olgu esimene sõrm g-duri keelel hästi sadula lähedal, mis oleks siis basside ja tenorite „as“; samuti et keelel esimene sõrm hästi sadula lähedal, mis oleks altide „es“. Niiviisi puhast as-duri kätte andes ja ainult kahte takti kaua harjutada; kui siis viimaks c-duri moduleerides (enne muidugi samuti c duri kaks takti üksi kaua harjutada), siis jälle ikka võrrelda viiuli tühja „e“ keele abil, kas sopranid õiged. — Klaverimängijatel-koorijuhtidel on muidugi kergem tervet kokkukõla korruga kuulata lasta.

Kuid kordan: enne olgu paari takti kaupa harjutades ühes helitõus selle kõla ja häälte kooskõla lauljatel kõrvus, siis alles ühendatagu. Lauldakse tähendab palju korrates kahe takti kaupa sõnadel: 1) tõuskem siis, vennad, kõik õhkuvil rinnul; 2) laulame kallile maale (me innul); 3) Tere, Soome, mu maa! Kordamise juures tarvitatagu ka Soome keelseid sõnu, et need lauljatel sama sulavad oleksid kui eestikeelsed. Üldine märkus: kõik sõnad olgu lauljatel peas ja kõigist ettekantavaist salmidest. **Eelproovidel olgu silmad juhatajasse kiindunud ja ei mitte nina noodiraamatusse!** Selle reegli täitmine tõstab laulu väärtust 99% võrra!

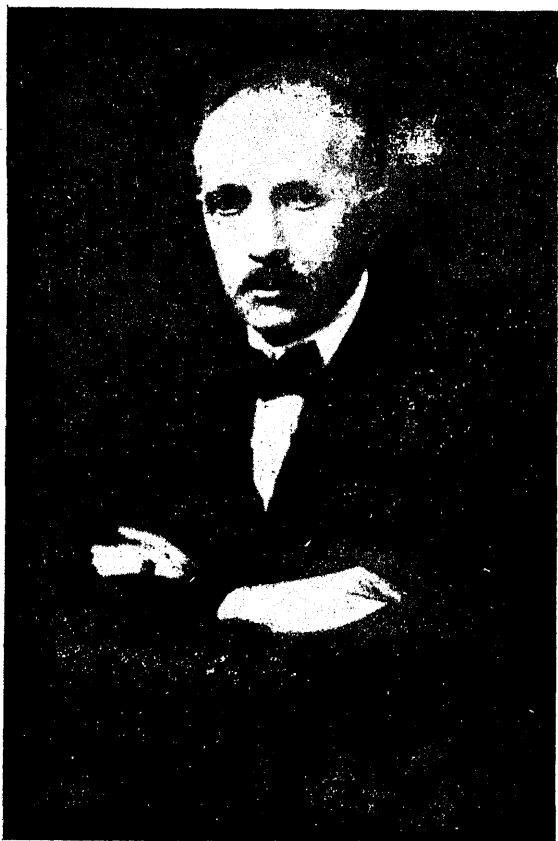
oo

Richard Strauss'i juures

Veste

Richard Strauss, see hiiglane praegusaja komponistide hulgas on oma loominguga Eestis peaaegu täiesti tundmata. Olles produktiivne ooperi, sümfoonia kui ka laulude komponist nõuab ta igal alal juba niivõrd suurt ja rasket tehnilist apparaati, et meie juures,

nii kaua kui meil sellekohane alaline suur orkester puudub, Richard Straussi ooperi ja sümfoonia muusikat õieti võimata on ette kanda. Tema laulud aga jälle nõuavad sellekohast peent laulustiili tundmist, mis mitte üksi meie oma noorte lauljate

Richard Strauss

juures liiga vähest asjatundlikku harrastamist ei leia, vaid mida meile ka meid külastavad „kuulsused“ pakkuda ei suuda. Peame meie ju eeskätt Vene kuulsustega leppima, kes on ju küll head ooperilauljad, kuid „laul“ eriti moodne, läänes harrastatav laul, seega ka Richard Strauss'i laul nõuab juba erilist peent muusikaal-sust lauljalt ja süvenemist sisusse, mis suuremaid nõudmisi seab lauljale, kui puht kõla saavutuse tagaajamine. Kuid siiski: hiljuti oli „Estonia“ sümfoonia kontserdis, mida R. Kull juhatas ka Richard

Strauss'i sümfooniline töö aset leidnud, nii siis ei ole meile see moodsa, modern muusika komponist mitte enam päris tundmata. Allpool oleva veste toome I r o k'i järele „Neues Wiener Journal'ist“.

Richard Straussi lossi ümber Viini Jaquingasse's heljub nagu mingisugune salapärasus. Loss on küll süda Viinis, kuid tundub siiski nagu väljaspool siit maailma. Kõrge müür, mis lossi ümbritseb, laseb nagu ainult aimata elamu olemasolu. Raudvärav kõrges müüris vaatab sulle otsa, nagu tahaks ta sulle ütelda, et ta siia ühtegi sisse ei lase, ja oled peaaegu imestanud kui värava sees väike neljanurgeline luuk end avab ja naisuksehoidja külalist enne ülekuulamisele võtab. Alles siis kui talle suudad selgeks teha, et sind tõesti üleval oodatakse ja et sina tõesti see olid, kelle tulekust ette teatatud ja kelleks ennast nimetad, avaneb lossi värav. Siis järgneb veel lühike meldimine telefoniga, ja alles kui see lõpetatud, tohid avarat treppi mööda üles astuda, kus sind veel teine teener vastu võtab. Veel paar sammu ja sa oled meistri töötoas, kes juba järgmisel minutil seisab külalise ees.

Richard Straussi välimus on öitsevalt värske. Ta juuksed on juba lumivalgeks läinud, ja seda suurem kontrast tema imeilusate siniste silmadega ja tema roosilise, noorusliku näojunega. „Uut minu isiku suhtes“ ütleb ta, „on lõpmata vähe. Terve minu mõtlemine ja tegutsemine on pühendatud minu uuele ooperile „Egüptuse Helena“, mis juba tuleval suvel esiettekandele ilmub. Enne Dresdenis ja kohe pärast seda Viinis. See on kõik, mis mul praegu ütelda“.

„Kas tohib teosest juba midagi ette teada saada?“

„Mida võib ühest uuest ooperist muusikalisest küljest vaadata juba ette ütelda? Seal võiks ooperi sõnade looja Hugo Hofmannsthal juba ennem seletusi anda. Sõnadest ja sisust võiks ju siis mõndagi ütelda. Ooperi sisu käsitab Helena-probleemi peale Trooja sõja lõpetamist. Ta algab seal, kus „Fausti“ teine jagu lõpeb. Helena ja Menelaus peavad jälle kokku saama. Truuduseta abikaasa pöörab tagasi mehe juure. Seda dramaatilist ülesannet uskupanevas vormis lahendada oli Hofmannsthal omale ülesandeks teinud ja on ka selgele inimlikule mõistusele seda tõendanud.“

„Ja selle ooperi muusikaline vorm?“

Meister mõtleb silmapilk, selle järele ütleb ta: „Ma olen kord jälle suure ooperi vormi valinud. Orkester on isegi natuke suurem kui mu ooperis „Roosikavaler.“ Lähemale seletusele ei lase Strauss ennast meelitada, ka ei avalda ta midagi ette suurest instrumentaal efektist, mis igas tema ooperis leidub. Viimaks saab ometi Straussi nii kaugele viia, et ta orkestreerimise iselaadi paari sõnaga ära märgib, öeldes: „Kuu trompeti! Aga muidugi mitte kogu aeg!“ lisab ta naerdes juure.

Strauss jutustab palju oma viimaste külaskontsertide reise üle. Ta leiab, et muusika ilm viimase kahekümne aasta jooksul tu-

gevasti muutunud. „Saksa teatri edu viimaste aastakümnete jook- sul on vastuvaidlemata,“ ütleb Strauss. „Varem, kui ma kusagile Saksa linna tulin, et mõnda oma ooperit juhatada, ei saanud ma toime alla kolme, nelja proovi. Nendel proovidel pidin ma harilikult varem tehtud enne ümber pöörama, mis enne all, tuli üles panna, kuni viimaks ettekanne sai, mis natukenegi minu nõuetele ja mõte- tele vastas. Tänapäev on juba lugu hoopis teine. Muusikaline noor- sugu, kes nüüd tegutseb, teab täpselt mis teha. Kui ma nüüd tulen on kõik täpselt omal kohal, mul on tarvis ainult lühikest seletus- proovi teha ja õhtul juba on ooperiettekanne, nagu oleks nad kõik algusest saadik minu taktikepi all olnud.“

Viinist rääkides selgus, et meistri meelehärm selle linna vastu täiesti kadunud on. Ta räägib Viinist lepitatud toonis ja on selgesti märgata tema vaikset rahuldustunnet selle üle, et ta jälle Viini ooperi juures töötab.*)

Viini philharmoonia näikse ta lemmik-orkester olevat, kuigi ta ka teiste, näituseks Dresdeni riigiorkestri kohta kõrget kiitust avaldab.

Meister jutustab veel mõndagi huvitavat oma loomistöö viiside üle ja rõõmust, mis ta sellest tundvat. Kuid see, mida ta jutustas, ei olevat avalikkuse jaoks, kinnitas Strauss. Inimestele lähemat selle üle tahab ta kord oma mälestustes kirjutada. Kas see oli nali, või tahab ta tõesti kord oma mälestusi kirja panna? — Siiski, naljaga, mida nii harva ja sügavmõtteliselt Richard Straussi huultelt kuulda saab, lõpetab ta tunnipikuse jutuajamise. Nimelt küsimise peale, kas mitte Sigmundsherbergi juures hiljuti juhtunud raudteerongide kokkupõrge, mida Strauss raudteel sõitjana kaasa elas, mitte heli- meistri loomingusse jälgesid ei jätnud, vastab ta käega liües: „Nii- suguseid kokkupõrked olen juba kõik kahekümne aasta eest ära komponeerinud!“

oo

Tartu muusikõpetuse tervenemine

Aastal 1921. ühendati J. Aaviku juhatusel töötanud Eesti Heli- kunsti Seltsi Tartu kõrgem muusikakool ja A. Nieländeri kõrgem muusikakool. Ühendati tol korral bürokraatlisel surveel, öeldes kui te ei ühine, siis riiklist abiraha ei saa. Ühinemise poolt oli A. Nie- länder, äratundes kui ta seda mitte ei tee, siis tema kool oleks ise- enesest pea välja surnud, kuna tal puudus laiema seltskonna kui ka muusikameeste poolehoid, mis oli täielikult E. H. S. kooli poolt.

Nimelt oli organiseeritud seltskond, kes Eesti Helikunsti Seltsi näol J. Aaviku juhatusel töötavat kooli rahaliselt ja moraalselt toe- tas, kindlasti ühinemise vastu, samuti kõik Tartu kui ka Tallinna

*) Paari aasta eest lähus sealt Richard Strauss tekkinud intriigide tagajärjel.

Eesti muusikamehed, kes E. H. S. ümber olid kogunud, otsustasid peakoosolekul ühel häälel ühinemise vastu. Samuti oli tolleaegne Tartu linnavalitsus E. H. S-i kooli poolt. Kuid selle peale vaatamata jäi tolleaegne haridusministeeriumi oma seisukohale ja surus läbi ühendamise. Ühendamisest saadik jäid koolist ära Eesti soost endised õpetajad H. Hellat, K. Kreek ja L. Neuman. Mõni aasta hiljem lahkus ka kooli üks direktor J. Aavik, kuna kooli teine direktor A. Nieländer nüüd üksi juhatajaks jäi. Kuid peagi selgus see, mille eest a. 1921 hoiatati, et Nieländer ei ole mitte kohane mees ühe nii delikaatse õpeasutuse juhtimiseks, kui see on muusikakool; vähe et tema pärast tuntuid Eesti helikunstnikke õpetajad koolist eemale jäi, tuli Nieländeri ajal — uusi, koolielus senini kuulmata segadusi, kus õpilased allkirju kogusid ja protesti koosolekuid korraldasid segaduste vastu, mis Nieländeri koolis, siis juba kõlava „konservatooriumi“ nimega, õpeasutuses — tekkisid. Juba varem oli kõmu ja rahutust sünnitanud Nieländeri „professoriks“ saamise lugu, mida aga haridusministeerium ei kinnitanud.

Läinud sügisel algas siis uus kõrgem muusikakool Tartus õpetajategevust, kus õpetajad Tartu tuntumad õpetajad, kes aastate vältusel oma võimist on näidanud. Uue kõrgema muusikakooli ülevõttejaks on Tartu Muusika Selts, kelle juhatajaks Miina Hermann ja kuhu on toetajaks liikmeteks kogunud rida haridus- ja seltskonna tegelasi, nende hulgas ülikooli professori, arste, kohtutegelasi ja t. Kooli direktoriks on H. Laksberg, endine haridusminister ja kooli direktor, kes lühikese ajaga töö korra ja töö röömu koolis on loonud, mida hea meelega võis tunda ja kuulda kooli õpilaste õhtul. Käesoleval semestril pööravad kooliõpetajad jälle tagasi mõned endised, kes Nieländeri ajal temas puudusid.

Nii on siis töö Tartu kõrgemas muusikakoolis jälle täies hoos ja vaevalt võib seekord veel A. Nieländeri konservatoorium, mis kangekaelselt edasi elutseda katsub ja seejuures isegi Eesti Helikunsti Seltsi varandust (klaverisi ja m.) oma kooli viis, kaua vastu panna. Esiteks on Tartu konservatooriumi õpilaste suur enamus juba uude kõrgemasse muusikakooli astunud, ja teiseks on Nieländeri konservatooriumile uuesti halba teinud see omapärane viis, kuidas konservatooriumile vale andmetega reklaami tehakse, opereerides õpetajate nimedega, kes seal aga sugugi ei õpeta. Samuti on riikline kui ka kultuurkapitali toetus konservatooriumilt ära võetud ja on antud kõrgemale muusikakoolile.

Kuigi Tartu muusika õpeasutuste asjus veel mittemeeldivaid nähtusi avaldub, on siiski tähtis, et üks soliid õpeastus soliid juhatusel ja tublide õpetajadega on jälle elusse tõusnud, kes seekord, kus Tartu mitu aastat juba küllalt valusat operaha on maksanud loodetavasti õige pea jälle segamata oma sümpaatiliselt alustatud tööd võib jätkata.

Tartu ja terve Lõuna Eesti muusikaelu huvides palju õnne ja edu uuele Tartu kõrgemale muusikakoolile!

Kontsertide ülevaade

Estoonia Muusika Osakonna

segakoor andis 3. dets. 1927. a. Juhan Aaviku juhatusel kontserdi oma 1912.—1927. a. tegevuse mälestuseks. Koori 15 aastases tegevusest on juba kirjutatud meie lehe eelmises numbris, siin märgime ainult mõne sõnaga kontserdi kava. Kavas esinesid laulud meie vanadelt ning keskmispõlve heliloojailt. Noored olid hoopis välja jäetud. A. Lätelt oli „Laul rõõmule“, K. Tünnpult „Troost“, M. Hermanilt „Küll oli ilus mu õieke“, A. Kappilt „Üles“, M. Saarelt „Mis need ohjad“, „Vihmakõne, vellekõne“ ja „Jaan läheb jaanitulele“, C. Kreegilt „Meil aiaäärne tänavas“ ja „Sirisege sibirikesed“ ning J. Aavikult „Õhtul“, „Oh sa petis peiukene“ ja „Mis peaksin“.

Solist prl. Erika Franz mängis klaveril huvitavaid Mart Saare ning Debussy (Miks sellel kontserdil Debussy?) prelüüde.

* *

Jaani kiriku koor kandis ette 11. dets. Jaani kiriku 60 aastapäeval Händeli oratooriumi „Messias“. Solistideks olid: pr-d L. Talvik (sopr.) ja A. Kivisild (alto) ja hr-ad H. Kubu (tenor, Jaani kogud. õpet.) ja K. Viitol (bass Estoonia ooperist). Juhatas noor helikunstnik E. Võrk.

* *

Samal päeval kell 3 korrati Estoonia kontsertsaalis Keskkoolide Muusika Ühingu koori poolt helikunstnik R. Pätsu juhatusel õpilastele Edv. Griegi helitööde kontsert.

Jan Kubeliku kontserdid.

30. nov. ja 2. detsembril mängis Estoonia kontsertsaalis ilmakuulus viiuldaja Jan Kubelik. Kuna Kubelik esimest korda Tallinnat külastas oli huvi tema kontsertide vastu suur. Saal oli mõlemiks kontserdiks välja müüdnud.

Mõlemad kontserdid möödusid suure edu tähe all. Kes aga Kubeliku paar-kümmend aastat tagasi on kuulnud — imestavad, kuis tema mäng muutunud! Kuid aga ka nüüd võib julgesti öelda: pahema käe tehnika on Kubelikul küll võrratu! Ei vähematki pingutust ka kõige raskemais kohtes. Ei vähematki eksimist! Nii kui mehanism! Missuguse kergusega ning sulavalt mängis ta Paganini Caprice G-moll — viiuli soolo doppelt-trillerites või sama autori J palpiti ehk Moto perpetuo! Parema käe tehnikas on aga mõnikord tunda konarlusi. Arvan: närvid on siin süüdi. Kuid miks ta ometi ei anna kantileenides mahlakamat poogna tõmmet. Nii väga tarvilik oleks see just tema mängu juures, kus tehniline külg juba tõepoolest on „tehniline“. Pisut mahlakust, vabat poognatõmmet, ning mäng võidaks suuresti.

Üldse õnnestusid kunstnikul lühemad palad kontserdi lõpu poole ning peale eeskava mängitud. Lisapalad mängis ta väga ohtrasti — neid oli küll rohkem kui eeskava numbreid. Kõik meisterlikult mängitud! Siis oli kunstnik hoos!

Domineerivad autorid: Bach, Beethoven, Saint-Saëns, Sarasate, Paganini.

Suurt tunnustust teenis ka Kubeliku kaaslane prof. E. Hajek, klaveril.

T. V.

oli kui Tartu linna kooride võime, kelle hulgas paljud proovil 21. nov. avaldasid, et laulud alles puudulikult kätte õpitud. Märkimata ei või jätta, et muusikakunstnikud nagu Miina Herman ja tuntud koorijuht hra P. Wirkhaus, D. O. V. poeg Väägverest siin eeskuju pakkusid teistele kooridele, olles Miina Herman oma laulukooriga kõige raskemad laulupeo laulud niivõrd äraõppinud, et ta neist ja nimelt üksi laulupeo lauludest Tartus huvitava kontserdi andis, kuna hra P. Wirkhaus mitte üksi Tartu ümbruskonna kooride proovile ei olnud ilmunud, vaid ka esmaspäeval 21. nov. Tartu linna kooride harjutusele eriti oli sõitnud. Veel tuleb ära märkida, et Kärknast oli Tartu sõitnud ka koorijuht hra Adamson oma lauljatega, kes õieti Saadjärve ringkonda kuulub ja ka selle ringkonna harjutusest varem oli osa võtnud. See kõik näitab, et meil inimesi ei puudu, kes suure tõsidusega ja armastusega laulupeo ettevalmistuse kallale on asunud.

Hea, kohati isegi väga hea mulje jäi üldjuhul Kadrina, Keila, Paide ja Narva harjutustest, kus nii kohalikud linna muusikamehed kui ka maal sagedasti raskeis oludes töötavad koorijuhid suure huvi ja mehemeelse kohusetundega olid laulud ettevalmistanud.

Väga hea oli ka meeskooride proov Tartus 21. novembril.

Üldlaulupeo eelproov Väandras.

IX-ma üldlaulupeo eelproov Väandras peeti 13. nov. l. a. gümnaasiumi saalis. Osavõtsid Väandra ÜENÜ sgk. — juh. J. Kibbar ja Võiera Haridusseltsi sgk. — juh. L. Reier. Juhatas prof. Topman — Tallinnast. Võeti läbi umbes pooled üldlaulupeo lauludest. Hästi distsiplineeritud koorid olid suure tähelepanu ja huviga asja juures ning laulud said oma iseloomulise meeleolulise kujutuse. Järgmine eelproov oleks 3. juunil 1928., millal ka Väandra laulupäeva kavatsetakse korraldada.

J. L.

Üldlaulupeo eelproovid Avinurmes, Rakveres ja Tartus.

Avinurme eelproovist 4. dets. m. a. osavõtt oli elav. Koorid olid korralikult tööd teinud ja ilmusid eelproovile suurel hulgal, nii et tulemustega võis rohkem, kui rahule jääda. Laulud võeti kõik läbi. Eelproovi juhatas S. Lindpere.

Rakvere eelproovi 11. dets. võib pidada üheks parematest, mis nende riigade kirjutajal on senini olnud. Osavõtt oli elav ja laulud hästi kätteõpitud, nii et kõik laulud saadi mitte ainult läbi võtta, vaid ka vastava tõlgitsusega ettekanda. Kui sarnase usinuse ja püüdega igal pool töötatakse, siis võib laulupeo muusikalisele edule kindlasti head kordaminekut ennustada. Võetagu sellest eeskuju.

Tartu ümbruse ringkonna eelproovi peeti pühapäeval, 18. dets. Treffneri gümnaasiumi võimlas. Kokkutulnuid oli umbes 50%, millise puudumise põhjuseks koguni külm ja tuuline ilm oli. Kokkutulnud olid võrdlemisi rahuloldavalt ettevalmistatud ja võib loota, et kogu Tartu ümbruse koorid hoolika püüdmise juures laulupeoks oma tööga nõudekohaselt valmis saavad. Koguni teistsuguseid tulemusi andis Tartu linna eelproov, mis peeti 19. dets. Vanemuises. Suur hulk puudus ja koosõlnute laul tunnistas, et selle eelproovi laulud suurel massil veel hoopis tumedad ja vähe ettevalmistatud. Ainult tänu üksikutele vilunumatele lauljatele, kes oma häält ja püüet ennastsalgavalt ohverdasid, võis

kooslaulu sooritada; muidu poleks proovist üldse midagi välja tulnud. Õeldu puudutab segakoore, kuna meeskoor (Tartu M. L. Selts) oli vastava võimega omal kohal. (Üliõpilaskoorid pühade vaheaja tõttu puudusid). Tahame loota, et ülaltoodud väärnähtus kiirelt paraneb, milleks soovime nii koorijuhtidele, kui lauljatele rohkem hoolt ja vastutustunnet, sest laulupeo vastu peab vabalt oma peale võetud kohustusi täitma, muidu saab see suur rahvusline pidustus-rikutud, mis koguni lubamata on.

J. A.

IX üldlaulupeo eelproovid 1928. a.

Reas: eelproovi aeg, koht ja üldjuhi nimi.

6. jaanuar	Abja	L. Neuman	19. veebruar	Rapla	J. Aavik
8. jaanuar	Märjamaa	A. Kasemets	" "	Pilistvere	A. Kasemets
" "	Rapla	L. Neuman	" "	Jõhvi	L. Neuman
" "	Võru	K. Pütsep	" "	Simuna	E. Rosenberg
15. jaanuar	Elva	A. Kasemets	" "	Vastseliina	P. Laja
" "	Viljandi	L. Neuman	26. veebruar	Elva	J. Aavik
" "	Kulina	E. Rosenberg	" "	Tartu ümb.	A. Kasemets
" "	Koeru	K. Leinus	" "	Mäetaguse	P. Veevo
" "	Antsla	K. Pütsep	" "	Vihula	E. Rosenberg
22. jaanuar	Valga	J. Aavik	" "	Põltsamaa	K. Vervolt
" "	Jõgeva	A. Kasemets	" "	Kärstna	K. Tuvike
" "	Pärnu	L. Neuman	" "	Kulina	
" "	Iisaku	E. Rosenberg	" "	Võru	P. Laja
" "	Põlva	K. Pütsep	27. veebruar	Tartu linn	A. Kasemets
29. jaanuar	Otepää	J. Aavik	4. märts	Pärnu	J. Aavik
" "	V. Maarja	L. Neuman	" "	Abja	A. Kasemets
" "	Kolga		" "	Valga	L. Neuman
" "	Petseri	K. Pütsep	" "	Tõrva	K. Tuvike
5. veebruar	Keila	J. Aavik	" "	Antsla	P. Laja
" "	Saadjärve	A. Kasemets	" "		
" "	Tapa	L. Neuman	11. märts	Tallinn	J. Aavik
" "	Räpina	K. Pütsep	" "	Haapsalu	A. Topman
12. veebruar	Narva	J. Aavik	" "	Põlva	P. Laja
" "	Paide	A. Kasemets	18. märts	Petseri	P. Laja
" "	Rakvere	L. Neuman	25. märts	Iisaku	
" "	Kanepi	P. Laja	" "	Räpina	P. Laja.

Lauljad! Korraldage aegsasti oma aega, et võiksite kõik proovil olla. Koorijuhid! Muretsege Lauljate Liidult aegsasti raudteel sõiduks hinnaalanduse tunnistused.

□ □ □

Uus kogu vaimulikke laule.

Ilmusid trükist helilooja Joh. Jürgenson'i „12 vaimulikku laulu“. Laulud oma kerguse poolest on kõigile kooridele kätteõpitavad. Laulude järjestamisel on arvesse võetud kõiki aasta jooksul ette tulevaid tähtpähi. Laulud on kirjastatud Tallinna Kaarli Lauluseltsi poolt, kust neid ka tellida võib hinnaga 45 sen. eksemplar; kauplustes on eksemplari hind 65 sen. Tellimise aadress: Tallinna Kaarli Lauluselts, Tallinna — Kaarli tän. 1.

Kroonika

Kodumaa

Uusi koorilaule.

Koorilaulu literatuuri rikastamiseks kavatseb Lauljate Liit kirjastama hakata kergemaid laule. Laulud ilmuks vihkude kaupa, nii, et nende hind meie vähematele kooridele raskusi ei teeks. Ilmuvate vihkude arv oleneb sündsate laulude rohkusest ja kooride nõudmisest nende järele.

Heliloojaid, kes soovivad oma töid avaldada, palutakse käsikirjad saata Lauljate Liitu, Tallinn, Rataskaevu tän. 22. Laulud peavad olema seni trükkis avaldamata, neljahäälsed ja vähematele kooridele jõukohased.

Avaldatavate tööde valikut toimetab Lauljate Liidu muusika komisjon, kuhu kuuluvad: prof. A. Topman, J. Aavik, T. Vettik ja A. Kasemets.

Koorilaule R. Pätsilt ja T. Vettikult.

Noortele heliloojatele R. Pätsile ja T. Vettikule anti kultuurkapitali poolt toetust koorilaulude trükkimiseks. Lähemal ajal ilmubki kummagilt üks kogu uusi segakoorilaule.

Muusikategelased väljamaale.

Enne pühi sõitis väljamaale Tallinna konservatooriumi prof. Peeter Ramul. Ta peatub Viinis, Münchenis ja Leipzgis. Seal sõidab ta edasi Schveitzzi, kus ta pikemalt tahab peatada St. Galleni kloostris ning tutvuneda seal keskaegsete muusika-käsikirjadega. Nagu teada, kirjutab prof. Ramul muusika ajalugu. Praeguse sõidu peasiht ongi temal koguda materjaali ning ideid uue töö jaoks. Prof. Ramulil on ka kerge pääseda igasugu allikate juurde väljamaal, sest hiljuti nimetas Leipzigi „Peters-Bibliothek“, mis suurim muusika-teaduslik raamatukogu, prof. Ramuli oma auliikmeks, paludes teda oma nime isiklikult kirjutada sellekohasesse auliigete raamatusse. See nimetus on antud prof. Ramulile kauaaegse kaastöö eest. See nimetus võimaldab aga prof. Ramulile vabalt tarvitada tervet kogu ning seega suuremasse ühendusse astuda muusika ilmaga, mis just kõige tähtsam.

Veel sõitis enne pühi väljamaale Tartu Kõrgema Muusikakooli kompositsiooni õpetaja helilooja Heino Eller. Tema sõidusiht on Pariis, kus tahab tutvuneda uuemate muusikavooludega.

Maakonna laulupidude puhtatulu jaotus.

Möödunud suvel korraldas Lauljate Liidu Virumaa osakond Rakveres laulupeo, mis andis puhasttulu 222.890 marka. Osakonna nõukogu otsusel jaotati see summa järgmiselt: laulupeo fondiks 150.000 mk., „Muusikalehe“ tellimiseks kõigile Virumaa laulupeost osavõtnud kooridele 15.000 marka ja kursuste korraldamiseks laulukoori juhtidele ning muudeks osakonna tegelikkudeks kuludeks 57.890 marka.

Kuresaare Eesti seltsi poolt korraldatud Saaremaa laulupidu andis puhast ülejääki 71.752 marka, sellest summast läheb 14.611 mk. laulupeo fondiks ja ülejäänud osa 57.141 mk. vabadussõjas langenud saarlaste mälestamise komitee kasutusse.

Lauljate Liidu juhatus otsustas mõlemi laulupeo aruanded ja nende puhtatulu jaotuse kava kinnitada ja esitada Liidu nõukogule heakskiitmiseks.

Aruannet pole seni veel esitatud Tartumaa laulupeo korraldaja — Lauljate Liidu Tartumaa osakonna poolt.

Samuti on aruanne veel esitamata Viljandimaa laulupeo korraldajal Viljandi Selts „Koidul“.

Erilise rõõmuga peab mainima Virumaa laulupeo toimepanijate ideelist otsust laulupeo puhastkasu tarvitada kohalise lauljaskonna muusikakultuuri tõstmiseks, mida nad väga otstarbekohaselt teostavad, nagu aruanne näitab. Sarnane arusaamine laulupeo mõttest on eeskujulik ja kiiduväärt.

Väljamaa

„Rahvusvaheline praegusaja muusika selts“

on oma juryse 1927.—28.. aasta kohta valinud helikunstnikud: Casella (Itaalia), Jarnarch (Saksamaa), Alban Berg (Austria) Andreae (Helveetsia), Iirak (Tshehoslovakkia), Szymanovski (Poola) Strarom (Prantsusmaa), Simonson (Rootsi) Bult (Inglismaa). 1928. a. pidustused peetakse ära Sienas (Itaalias). Eeskava seatakse kokku 13. jaanuaril Zürichis.

„Itaalia muusika kuu“ korraldati Amsterdamis kus ettekandele tulid Corelli, Malipiero, Respighi, Casella ja Rossini helitööd. Juhatas Pierre Monteux, kuna oma tööde tõlgitsejaks oli Alfredo Casella, Itaalia tuntud pianist ja helilooja, modern muusika juht.

„Berliini Staats und Domchor“ andis suure eduga kontserti Genfis; eeskavas enamasti Bach, Palestrina ja Joseph Haas.

Doni kasakate koor, Jaarovi juhatusel pühitses oma 1000 kontserti novembril Viinis, peale selle veel uusi kontserte sealsamas ja praegu Berliini filharmoonias andes.

Pariisis kontsertib terve rida Saksamaa ja Austria kunstnikke, mis prantslasi ja sakslasi peale pikaajalise vaenu üksteisele nüüd lähendab. Pariisis käis hiljuti juhataja Bruno Walter, kelle auks lõunasöök korraldati, millest Prantsuse valitsuse liikmed osa võtsid. Suvel annab etendusi Pariisis Viini riigiooper.

Aleksander Tsherepnini

ooperi „Ol-Ol“ sisu ei pidanud Kölni ooperi juhatus küllalt sündsaks ja jättis tema oma repertuaarist välja. Weimari ooperi juhatus osutus väbameelsemaks, võttis ooperi materjali oma kätte ja loodab 29. jaanuaril esietendusele tuua.

18 aastane ooperilooja.

Kasseli riigiteatri intendant Ernst Legal on käesoleva hooaja repertuaari võtnud 18 aastase komponisti Ervin Dresseli ooperi „Vaene Kolumbus“, mis jaanuarikuul esilavastusele tuleb.

Dressel, praegune Hannoveri linnateatri kapellmeister, on juba varemalt näidanud suuri muusikalisi võimeid. Nii komponeeris ta nelja aasta eest muusika Shakespeare komöödiale „Kuis see teile meeldib“, mis suure eduga Berliini riigiteatris ettekanti.

Eelnimetatud ooperi tekstiloojaks on tuntud Dresdeni kujur Arthur Zveiniger.

Prof. Heikki Klemetti

lahkus hiljuti Y. L. (Üliõpil. lauljate) laulukoori juhtimisest, mida juhtinud aastast 1898. senini, kusjuures algusest saadik pole temal olnud ühtki vaba pühapäeva, — alati lauluharjutused. Uueks juhatajaks on valitud Selim Palmgren.

Virgula.

Rootsi helilooja Vilhelm Stenhammar surnud.

Pühapäeva õhtul 20. novembril l. a. suri halvatus tagajärjel, dr. Vilhelm Stenhammar 56 aastasena. Ootamata kadunud helilooja oli üks paremaid Rootsis.

Stenhammar sündis 1871. a. Stockholmis. Õppides esiteks sealses konservatooriumis klaveri- ja orelimängu täiendas ennast klav. kunstnik Barthelemy juhatusel Berliinis. Ta oli samal tehniliselt hea ettekandja ja helilooja. Orkestri juhina ta jätis sügavad jäljed Rootsi kõrgemasse muusikakultuuri tegutsedes ooperi- ja kontsertkapelmeistrina Stockholmis ja eriti pikemat aega juhatades Götepori orkestrit. Oli suur Sibeliuse austaja ja tema helitööde propageerija Rootsis. Heliloojana oli Stenhammar kaasakiskuv ja produktiivne. Temalt jäi kaks sümfooniat, hulk keelpillikvartette, klaverikontserte, kaks suurt muusikanaidendit, suur hulk koori- ja muud laululiteratuuri, üldiselt armastatud soololaule jne. Tema helitöödele iseloomukas on korrektsus vormis ning lüüriline, eht-rootslane iseloom.

Virgula.

Saksa kammerlaulja Hermann Gura

on peale seitsmeaastast väljamaal viibimist jällegi tagasipööranud Berliini, et pühendada end muusikaõpetaja kutsele. Oma väljamaal viibimise ajal töötas Gura kauemat aega Helsingis, kus soome ooperi tema juhatuse all jõudis eriti kõrgele kunstilisele tasapinnale.

30. kirikulaulupäev Saksamaal.

15.—17. okt. peeti Nürnbergis saksa evangeeliumi kirikulauluseltside 30. kirikulaulupäeva. Peale istumiste ja koosolekute olid seal ka suurejoonelised kirikukontserdid ja vaimulikud lauluõhtud Nürnbergi kirikutes.

Ühel ajal laulupäevaga oli Nürnbergis avatud veel evangeeliumi kirikumuusika näitus, kuhu oli koondatud saksa kirikulaul sõnas, helis ja maal.

Kasutamata meisterviulid.

Ühe „Michelangelo“ nimelise vana Stradivari viiuli eest makseti hiljuti rekordhinda — 300.000 franki, mis veelikord tõendab vana Itaalia viiulite kõrget väärtust. Huvitav on aga just leping, mille viiuli omanik tegi selle müügi juures: nimelt peab viul alati olema mõne viiulimängija tarvitada, et see mitte ei satuks kusagile muuseumi klaaskappi kasutult seisma, nagu tänapäev juhtunud on paljude viiulitega. Nii seisab kuulus Guarneri viiul, mille imehelidega Paganini valdas tervet ilma, kasutatamatult Genua muuseumis ja paljud kirglikud viiulitekorjajad on oma kappidesse peitnud maailma paremaid viiuleid.

Siiski aga hakatakse sellele mõttetusele juba tõkkeid tegema. Mõne aja eest pakkus üks inglise viiulitekorjaja dr. Ohlam Briti muuseumile viit kuulsat viiulit, nende hulgas ka Stradivari „Toskana“. Muuseumi nõukogu aga lükkas pakkumise tagasi, põhjendusega, et see olla suur kuritegu kui meisterviuleid peita ilma eest, kuna nende otstarb on vaimustada inimesi oma imehelidega.

väikese linna muusikakultuuri tõstmiseks. Siis pole enam kaugel aeg, kus ka need noored linnakodanikud, kes kõneall oleval kontserdil koduse lobisemisega, naerukihistamisega ja valjul sammul kõndimisega ettekannete kuulamist segasid, muusikale sisemise tõsidusega lähenevad ja selle teadlikuks armastajaks saavad. Selleks raugemata jõudu!

A. K.

oo

Ameerika eestlased IX-le üldlaulupeole

„9. Eesti laulupeo ekskursiooni komitee“ („Excursion Committee to the Estonian Song Festival“) on New-Yorgist detsembri lõpul Ameerika eestlastele järgmise ringkirja saatnud:

Esimene Eesti laulupidu peeti 1869. a. eestlaste 50. a. orjusest vabastamise mälestuseks.

Sellele järgnesid pikemate vaheaegade järele ka teised, üldarvult seitse kuni Eesti iseseisvaks saamiseni. Esimesed laulupeod tol ajal olid üheks suuremaks ja pea ainukeseks rahvustunde äratajaks, kohaks, kus Eesti rahvas oma muresid ja rõõmutundeid laulus väljendas. Kaheksas üldlaulupidu peeti juba ära Eesti iseseisvuse ajal, esimene vabal Eesti pinnal. Sellest osavõtjate lauljate arv ainuüksi oli üle 14.000. See laulupidu oli sündmuseks mitte ainult Eestis, ka välismailt voolas kokku külalisi sarnasele ennenägemata vaatamängule, Eesti laulu ja muusikat kuulama. See oli üldine suur rõõmu- ja hõiskepidu Eestis.

Järgmine 9. laulupidu on otsustatud ära pidada Tallinnas 30. juun. kuni 2. juulini, 1928. a. Osavõtjate laulukooride ja lauljate arv on suurem 1923. a. laulupeost. On loota, et see igapidi eelmisest veel paremini korda läheb, kuna aega laulude õppimiseks ja vastavate eeltööde tegemiseks rohkem olnud. On kavatsus laulupidu ajal korraldada 1923. a. eeskujul õhtuseid vabaõhu etendusi, mis eelmisel korral samuti üldist tähelepanu äratasid.

Ka kavatakse ära pidada sel ajal Tallinnas Esimene Üleilmne Väliseestlaste Kongress, kus esitatud oleksid eestlased välismailt igalt poolt üle maailma.

Eelolev laulupeole sõit oleks ühtlasi soodsaks võimaluseks külastada ja tutvuneda vaba, iseseisva Eestiga kõigile neile, kes kauemat aega Eestist eemal viibinud.

Juba mõni aasta tagasi tekkis mõte siit Ameerikast suurema hulga eestlaste arvu eelolevale laulupeole ühiselt Tallinna sõita. Käesoleval aastal asutati siinsete eestlaste üldisel soovil New-Yorgis vastav komitee, kelle ülesandeks on olla keskkohaks sõitjatele, neile võimaldada suuremal arvul ühiselt sõites saavutada odavamaid sõidutingimusi, seks otstarbeks läbirääkimisi pidades sõidust huvitatud laevaliinidega, anda teateid passi ja viisade saamise üle, välja- ja tagasisõidu nõuetavate dokumentide asjus ning üldse kõikide sõiduga ühenduses olevate küsimuste kohta teateid muretseda.

Komitee on puht informatsiooni sihiga, ta annab teateid sõiduvõimaluste kohta isikutele, kes on Eesti, Ameerika ehk teiste riikide kodanikud ehk kes üldse ei kuulu ühegi riigi kodakondsusesse.

Laulupeole sõitjatele on lihtsustatud mitmesugused formaliteetidid, kuna sõita võivad ka need, kel harilikkuludel oludel see võimaldatud pole. Komitee astub ühendusse vastavate asutustega Tallinnas, et Ameerikast ühiselt sõitjatele võimaldatud oleks korterite saamine. Komitees on esitatud praegu järgmised organisatsioonid:

- Ameerika Eesti Muusika Klubi;
- Eesti-Ameerika Jõustiku Klubi;
- Eesti Lutheruse Usu Mattheuse Kogudus;
- Eesti Selts „Edu“;
- New-Yorgi Eesti Baptisti Kogudus;
- New-Yorgi Eesti Klubi.

Sõidu paremaks kordaminekuks oleks soovitav, et komitee liigeteks astuksid Eesti organisatsioonid üle Ameerika. Käesolev teadaanne on ühtlasi ka üleskutses seks ning vastavaid organisatsioone palutakse oma nõusolekust komiteele kirjalikult teatada, kes siis ligemaid teateid annab sõidu kohta. Komiteesse kuuluvad organisatsioonid, samuti ka kõik Eesti vabariigi konsulaadid Ameerikas, annavad täiendavaid teateid sõidu asjus.

Harilik sõidukulude alammäär New-Yorgist Tallinna ja tagasi on isiku pealt umbes \$ 213,00, kuid ühiselt suuremal arvul sõites oleks võimalus seda vast isegi poole võrra odavamalt saada. Kõik oleneb sõitjate arvust. Komitee on juba läbirääkimisi alustanud mitmete laevaliinidega, kuid teeb lõpuliiku valiku laevaliini asjus alles siis, kui selgub umbkaudnegi sõitsoovijate arv, samuti ka, milline liin kõige soodsamaid sõiduvõimalusi pakub. Kindel on, et ühiselt sõites hinnaalandust saab, mida enam sõitjaid, seda suurem hinnaalandus. Ka oleks ühise sõidu puhul võimalik laeva New-Yorgist otsekohe Tallinna saata, kuna tagasisõit aga igale üksikult pikema aja jooksul võimaldatud oleks. New-Yorgist ärasõit oleks umbes 10.—15. juuni vahel.

Et laevaliinidega läbirääkimisi kiirendada, palub komitee kõiki, kes sõidust huvitatud, sellest otsekohe komiteele teatada, et võiks umbkaudselt sõita-soovijate arvu teada saada ning neile täiendavaid teateid saata kõikide sõiduga ühenduses olevate küsimuste asjus. See teadaanne ei ole kohustav kellegile ning kõik komitee poolt antavad teated on maksuta. Palutakse teisel küljel olev teadaande leht täita ning komitee nimele alljärgneval aadressil saata:

Estonian Excursion Committee, 74 West 124 th Street, New York, N. Y.

New-York, detsember 1927.

Komitee.

oo

Pasunakoori mängu arendamisest

Meie puhkpilli orkestrite muusikalise tasapinna tõstmiseks on seni võrdlemisi vähe tehtud. Üldiselt on pasunakoori mäng võrreldes varemate aegadega tagurpidi läinud. Puuduste kõrvaldamiseks säeb Eesti Lauljate Liit ametisse palgalise instruktori, kes alaliselt käiks maal pasunakoore õpetamas. Instruktori kohale kandideerijad peavad kodus olema kõigi pillide käsitamises. Temalt nõutakse peale selle praktikat koorijuhtimise alal. Instruktor saab palka kuus 150 krooni pluss sõidukulud. Kandideerijad esitagu palvekirjad Laul-

jate Liidule hiljemalt 10. jaan. s. a. On arvata, et juba 1. veebruariks pasunakoori instruktor tööle asub.

Puhkpilli orkestrite muusikalise tasapinna tõstmiseks on Lauljate Liidul mitmesuguseid kavatsusi. Orkestritega ühenduses olevate küsimuste kaalumiseks on moodustatud puhkpilli orkestrite toimkond, kuhu kuuluvad prof. A. Topman, prof. J. Tamm, R. Kull ja J. Aavik.

Toimkonna kava järele tuleb pasunakoori juhtidele korraldada kursusi ja hea mängu demonstreerimisi, tuleb instrueerida koore, milline töö jääb peasjalikult instruktori õlgadele. Instruktor algaks tööd kõigepealt nõrgemate pasunakooridega, kellele juhatus hädasti vajalik. Instruktor peatuks iga pasunakoori juures nädala või kaks, sellejärele, kuidas kusagil tarvidus on.

Kõigepealt otsustas toimkond korraldada ankeedi, kus järgmised küsimused: milliseid puhkpille mängivad koorijuhid ise; ankeedile märgiks koorijuhid, kui nad mitut pilli mängivad, milliseid nad mängivad osavamini ja milli-

.....

Muusikalehe aastatellimine maksab Lauljate Liidu liigetele ja konservatooriumi õpilastele 1 kroon, teistele 1 kr. 20 senti. Üksiknumbri hind 10 senti.

.....

seid nõrgemalt; kas oleks juhtidel võimalik osa võtta kursusest 10.—15. aprillini s. a. — Tallinnas. Juhid-kursistid saaks, juhtumisel kui kursused kindlasti peetakse, ühiskorteri, tasuta õpetuse ja 50% hinnaalandust raudteel sõiduks. Vastav küsimuseleht on juba saadetud kõigile pasunakoori juhtidele.

Kursusel oleks iga hommikul üksikõpetus pillidel, selle järele eeskujuliku orkestri mängu pealtkuulamine. Kursistidest endist moodustataks võimaluse korral puhkpilli orkester, milline peaks harjutusi igal õhtupoolikul. Praktilist tööd saadaks teoreetilised loengud, akkordide ja orkestreerimise õpetusest.

Puhkpilli orkestrite instruktori edaspidisteks ülesanneteks oleks: aidata ellukutsuda ja õpetada uusi pasunakoore, anda nõu nootide muretsemisel, anda nõu instrumentide muretsemisel, instrueerida pasunakoore kohapeal. Nootide ja instrumentide asjus astuda ühendusse vastavate äridega.

□ □ □

Seletuseks Muusikalehe nr. 11. ilmunud

Ü. E. N. Ü. T. O. segakoori kontserdi arvustuses tarvitatud märkuse kohta: „Kallis Mari“ jne. olgu tähendatud, et seda laulu sellel kontserdil ei lauldud. See oli toodud vaid tüübilisena näitena laulja ebaõigest Eestikeele hääldamisest.

K a o t a t u d

helilooja Konstantin Tärnpu mälestuse jäädvustamiseks Lauljate Liidu poolt korraldatud korjanduse leht nr. 167, mis väljaantud Johannes Pumbo (elukoht: Koigi Viljandimaal) nime peale. Korjandusleht tuleb maksusetaks lugeda.

Eesti Lauljate Liidu juhatus.

Iga koorilaulja

lugegu „MUUSIKALEHTE“ siis laulab paremini kogu Eesti, eriti eeloleval laulupeol.

Iga mõtleja koorijuht

soovitagu iga oma kooriliikmele lugeda „MUUSIKALEHTE“, sest niiviisi kergendab ta omale oma enese tööd.

Iga muusikaõpilane

lugegu „MUUSIKALEHTE“, sest siin leiab ta kirjutusi mis teda peavad huvitama.

Iga muusikaõpetaja,

kes oma mõtteid kirjas võib edasi anda, tehku seda „MUUSIKALEHES“, sest niiviisi aitab ta veelgi meie noort muusikaelu arendada.

Iga muusikaharrastaja

kodus olgu laual „MUUSIKALEHT“.

„Muusikaleht“

tahab tähelepanna ja jälgida, niipalju kui tema kitsas ruum lubab, **igakülgeisid** nähtusi ja voolusi muusikas. Eeloleval poolaastal leiab loomulikult kõige enam tähelepanu kõik mis aitaks muusikaalselt tõsta meie eelolevat suurt laulupidu.

„Muusikaleht“ on kõige odavam Eesti kuukiri makstes ainult:

1928. a. peale tellides:

L. L. liigetele ja konservatooriumi õpilastele . 1 kr. — s.
Teistele 1 „ 20 „

Poole aasta peale:

L. L. liigetele ja konservatooriumi õpilastele . — kr. 50 s.
Teistele — „ 60 „

Üksiknumbri hind 10 senti.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused, koorijuhid ja ajakirja talitus: **Tallinn, Rataskaevu 22, telefon 1-82.**

Üksiknumbrid müügil raamatu-kauplustes ja kõigis laulukoorides.

Rutake tellimistega! Hiljem tellides võib aasta esimestest numbritest ilma jääda, nagu 1927. a. juhtus.

Vastutav toimetaja: **Juhan Aavik.** — Väljaandja: **Eesti Lauljate Liit.**
Toimetuse kollegium: **J. Aavik, L. Neumann ja T. Vettik.**
Toimetuse ja talituse address: **Tallinn, Rataskaevu 22. Telefon 1-82.**
Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, Väike Pärnu mnt. 31.